

Verotus ja kasvu

Kaisa Kotakorpi

Tampereen yliopisto

Verotutkimuksen huippuyksikkö

Evidenssiä verotuksen vaikutuksesta kasvuun

- Vaikutuksia suoraan kasvuun hyvin vaikea tutkia – selkeämpää katsoa:
 - i) vaikutuksia kasvun osatekijöihin → eri tulemat joihin verotus voi vaikuttaa
 - ii) evidenssiä veroreformeista → eri verolajit ja niihin liittyvät reformit
 - iii) evidenssiä Suomesta tai vertailukelpoisista maista (jos mahdollista)
- Evidenssiä luotettavista vertailuasetelmista – syy-seuraussuhteiden arviointi
 - Paras lähtökohta politiikkavaihtoehtojen arvioinnille

Kasvun osatekijät

- Tuottavuus (esim. teknologian kehitys)
- Pääoma (fyysinen ja henkinen)
- Työpanos

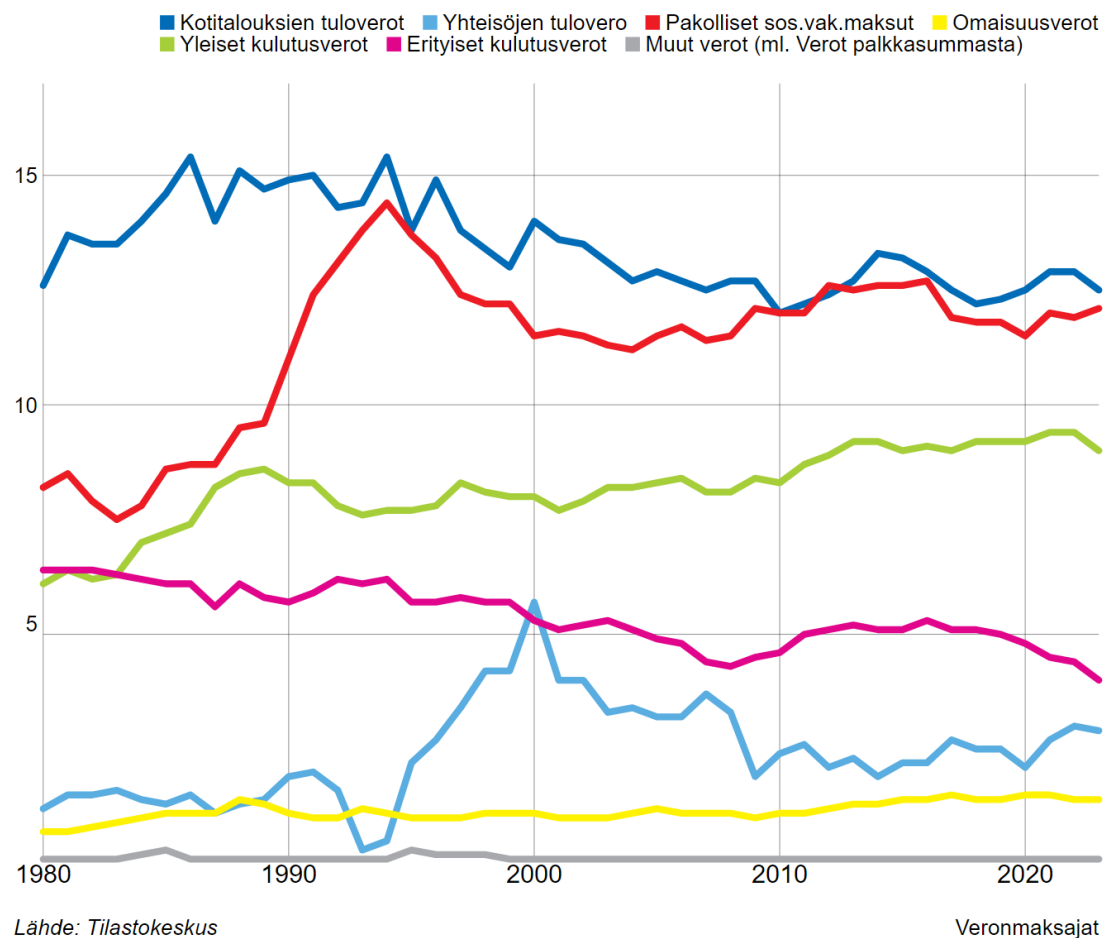
- Eli kasvuun vaikuttavia tekijöitä
 - ▶ Innovaatiot
 - ▶ Investoinnit henkiseen pääomaan (esim. koulutus) & fyysiseen pääomaan
 - ▶ Työvoiman tarjonta

- Tuottavuuskehitys keskiössä

Verolajit

- Henkilöiden tuloverot
- Sotu-maksut
- Yleinen hyödykeverotus (ALV)
- Valmisteverot
- Yhteisövero
- Omaisuusverot

Verokertymät 1980-2023, % suhteessa BKT:een

Tuloverotus – työn tarjonta

- Poliittikkakeskustelussa huomio keskittyy tuloveroihin ja niiden työllisyysvaikutuksiin
- Tämä ei kasvun kannalta keskeisin asia – ja ylipäätään verotuksen vaikutukset työn tarjontaan melko pieniä
 - Tärkeä mittari tuloverotuksen vaikutuksista talouden aktiviteettiin on verotettavan tulon jousto
 - Mittava tutkimuskirjallisuus: Joustot ovat maltillisia, ja vaikutukset pääosin muista eristä kuin työn tarjonnasta (Matikka ym. 2016)
 - Mikro- ja makrojoustojen yhteensovittaminen (Jäntti ym. 2015, Chetty 2012)
 - Uusi lähestymistapa joka hyödyntää työpaikanvaihdoksia (Kleven ym. 2024)
- Jos verojärjestelmän kokonaisuus on hyvin suunniteltu, tuloverotus ei välttämättä aiheuta isoja haittavaikutuksia (Kleven 2014) – työllisyyttä tukevat julkiset palvelut, laajat veropohjat, laajaan raportointivelvollisuuteen perustuva veronkanto&valvonta

Tuloverotus – inhimillinen pääoma

- Koulutus
 - Tuloverotuksen vaikutuksista koulutustasoon ja koulutusvalintoihin hyvin vähän luotettavaa evidenssiä
 - Epäsuora evidenssi ei viittaa siihen, että vaikutukset olisivat kovin merkittäviä
 - Kenttäkokeeseen perustuvaa evidenssiä Suomesta (Pekkala Kerr ym. 2020)
 - Syitä olettaa että vaikutukset eivät Suomessa merkittäviä – koulutuksen tuotto on hyvällä tasolla, korkeakouluihin on ”jonoa” (esim. Kalin ym. 2019; Talouspolitiikan arviointineuvosto 2017)
- Muuttoliike
 - Yleisen tuloverotuksen vaikutukset muuttoliikkeeseen pieniä (Kalin ym. 2022)
 - Kv-osaajien erityisverokohtelu voi olla hyödyllinen (Kleven ym. 2013, Ackigit ym. 2016)

Tuloverotus – innovaatiot

- Tuloverotuksen vaikutuksesta innovaatioihin puutteellisesti evidenssiä
 - Ackigit ym. (2022) tutkivat verotuksen vaikutuksia patentteihin USA:ssa
 - Tulo- ja yritysverotuksella merkittäviä vaikutuksia patenttien määrään mutta ei laatuun yksittäisten innovaattoreiden tasolla
 - Osavaltiotasolla vaikutuksia ajaa liikkuvuus osavaltioiden välillä
 - Bell ym. (2019) mukaan verotuksen vaikutukset innovaatioihin aggregaattitasolla ovat pieniä
 - Kannusteet vaikuttavat vain pieneen määrään ihmisiä – niihin jotka ovat ”alttiita” innovoinnille muutenkin, mutta eivät innovaattorijakauman huipulla
 - Huom. innovaattoreiden urien kuvailuun ja ko. datalla kalibroituun malliin pohjautuva analyysi, ei mikroekonometristä evidenssiä politiikan vaikutuksista
 - Suomessa innovaattoreiden kannusteiden kannalta tod.näk. oleellisempaa pääomatulo- kuin ansiotuloverotus; ja kv-osaajien erityisverokohtelu

Sotu-maksut

- Viimeaikainen tutkimuskirjallisuus löytää suhteellisen suuria yritystason vaikutuksia
 - Sotu-maksut nostavat yritystasolla työvoimakustannuksia (kohtaanto yrityksillä) ja aiheuttavat työllisyysvaikutuksia
 - Vähemmän työpaikkoja erit. manuaalisille ja matalasti koulutetuille työntekijöille työvoimakustannusten noustessa
 - Myös negatiivisia investointi- ja skaalausvaikutuksia
- Maksujen taakka kohdistuu pääosin yritysten omistajiin, ja työvoima kärsii skaalausvaikutuksista: yritykset eivät pysty siirtämään niitä työntekijöiden palkkoihin
- Interaktiot työmarkkinainstituutioiden välillä mahdollisesti tärkeässä roolissa selittämässä näitä tuloksia
- Tutkimus suomalaisella aineistolla (Benzarti & Harju 2021) ja useita tutkimuksia muista pohjoismaista ja Euroopasta

Yleinen hyödykeverotus

- Yleisen ALV-asteen muutoksista melko vähän reformeihin perustuvaa evidenssiä
- Väliaikaiset ALV-alennukset eivät vaikuttaneet esim. kysyntään ja niiden poisto johti hintojen nousuun (Benzarti ym. 2020)
- Teoriassa yleisen ALV:n muutosten kannustinvaikutusten ei pitäisi suuresti erota samansuuruisen tuloveromuutoksen vaikutuksista – tulonjakovaikutuksissa merkittävä ero (Harju ym. 2023)

Yritysten & yrittäjien verot: yhteisövero

- Yhteisöverot laskeneet merkittävästi Suomessa ja kansainvälisesti; esim. Suomen veronalennukset 2012-2014
- Kv-kirjallisuudessa yhteisöveron laskulla positiivinen vaikutus investointeihin (Fuest & Neumeier 2023)
- Merkittävimmät vaikutukset tulevat usein suoraan investointeihin (esim. poistoihin) kohdistuvista verotuista (esim. Chodorow-Reich ym. 2024)
- Suomessa yhteisöveron lasku (Harju, Koivisto ja Matikka 2022) tai poistojen korottaminen (Einiö ja Nivala 2023) ei kuitenkaan kasvattanut investointeja merkittävästi
 - Syitä Suomesta saaduille tuloksille – esim. yritykset eivät käyttäneet korotettuja poistoja (Grönberg 2015); yhteisöveron ja osinkoverotuksen yhteisvaikutukset?
 - Yleisesti investointitukien suunnittelu haastavaa, esim. riski vanhojen teknologioiden (vs. innovaatiot) tukemisesta, ks. esim. Einiö ym. (2024)
- Kv-lainsäädännön huomioiminen: nimellinen yhteisöverokanta (20 %) ylittää minimiveron (15 %) selvästi, efektiiviset veroasteet paikoin lähellä minimiveroa (Kari & Viertola 2024)
- Huomattava myös veronalennusten kustannukset (tämä koskee kaikkia veroja)
 - Veronalennukset voivat olla kalliita vaikka niillä olisi suotuisia vaikutuksia (Chodorow-Reich ym. 2024), erityisesti Suomen nykyisessä tilanteessa (kestävyysvaje, väestön ikääntyminen, ilmastonmuutos...) (Kalin ym. 2019)

Yritysten & yrittäjien verot: TKI-verotuet

- Kv-kirjallisuudessa löydetyt vaikutukset tyypillisesti positiivisia (Hall 2020)
- myös näissä tuissa suunnitteluhaaste (ks. esim. Takalo 2021)
 - esim. rinnakkaiset tukijärjestelmät, kelpoisten investointien määrittely & ”relabeling”, kasvuvaiheessa olevien yritysten huomioiminen
- Tukien matala käyttöaste vähentää vaikuttavuutta (Kuusi ym. 2016)
- Ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys tärkeää toiminnan luonteen vuoksi
- TKI-tukien ja koulutuspolitiikan komplementaarisuus – TKI-tuet yksin eivät tehokas instrumentti (Ackigit ym. 2019)

Yritysten & yrittäjien verot: osinkoverotus

- Osinkoveron alentaminen ei kasvattanut investointeja Yhdysvalloissa (Yagan, 2015), Ruotsissa (Alstadsæter ym., 2017), Ranskassa (Bach ym. 2024)
 - Vaikutuksia (vain) yrityksissä joissa vähän rahoitusvarallisuutta (Alstadsaeter ym. 2017)
- Suomessa osinkoverotuksen muutoksilla on havaittu olevan osingonjakoon merkittäviä verosuunnitteluvaikutuksia, mutta ei vaikutusta yritysten investointeihin
 - Kari ym. (2008): vuoden 2005 osinkoveron korotus vaikutti osingonmaksun ajoitukseen, ei investointivaikutuksia
 - Harju ja Matikka (2016): osinkoveromuutosten vaikutukset yrittäjien verosuunnitteluun
 - Koivisto (2024)
 - Tutkittiin veromuutosten vaikutuksia kattavasti: sekä verojärjestelmän rajakohtat että reformit
 - Osinkoveromuutokset vaikuttavat merkittävästi verosuunnitteluun, mutta eivät investointeihin tai tuotannon tasoon
- Listaamattomien yritysten huojennettu osinkoverotus
- Tutkimusta yritysten verotuksen vaikutuksista Suomesta tarvitaan lisää

Perintöverotus

- Katsauksia perintöverotuksen perusteisiin, ks. Talouspolitiikan arviointineuvosto (2014), OECD (2021), Eerola & Ropponen (2015)
 - Perintövero yksi vähiten vääristävistä veroista – verotaakan siirtäminen perintöverosta muihin veroinstrumentteihin tuskin perusteltua
 - Oleellinen osa verojärjestelmää
 - Perintöveron huojennukset vähentävät verotuloja, monimutkaistavat järjestelmää ja saattavat aiheuttaa negatiivisia tehokkuusvaikutuksia
 - Sukupolvenvaihdoshuojennus mahdollisesti haitallinen talouden dynaamisuuden kannalta

Lisähuomioita

- Tutkimuskirjallisuus, joka tutkii suoraan verotuksen ja kasvun välisiä yhteyksiä ei anna selkeitä vastauksia
 - Tulkintahaasteet pidettävä mielessä
 - Yritysverotuksen ja kasvun välinen yhteys – meta-analyysi (Gechert & Heimberger 2022): tutkimustulokset ristiriitaisia, julkaisuvääristymä vaikuttaa tulkintaan
 - Eri verolajien merkityksestä kasvun kannalta Arnold et al. (2011), Xing (2012): tulokset epäselviä
- Kokonaisveroaste ja kasvu
 - Ei ole olemassa yhtä, kasvun / talouden kokonaisuuden kannalta optimaalista julkisen sektorin kokoa
 - Verotuksella voi olla haittavaikutuksia talouden toimintaan – toisaalta julkisilla palveluilla & investoinneilla esim. koulutus saavutetaan hyötyjä
 - Kokonaisveroaste huono mittari verotuksen aiheuttamille vääristymille
 - Haittojen ja hyötyjen balanssi riippuu siitä onko verojärjestelmä tehokas / hyvin suunniteltu, ja rahoitetaanko oikeita asioita
 - Ks. Talouspolitiikan arviointineuvosto (2015, luku 6), Kleven (2014)

Lopuksi

- Verotuksen vaikutus kasvuun – haastava tutkimusaihe – keskitytään vertailuasetelmia käyttävään evidenssiin
- Tärkeimpien verojen vaikutus talouden toimeliaisuuteen ei välttämättä hirveän suuri, kokonaisveroasteen ja kasvun välillä ei selkeää yhteyttä
- Toisaalta evidenssi esim. verotus -> innovaatiot melko puutteellista
- Eri politiikkainstrumenttien komplementaarisuus, esim. koulutus
- Hyvin kohdennetuilla verotuilla voi olla suotuisia vaikutuksia – ja toisin päin
 - Suomessa vähemmän lupaavia tuloksia verotukien vaikutuksista kuin kv-kirjallisuudessa
 - Esim. yleinen yhteisöveron lasku ei välttämättä tehokas ja voi olla kallis keino
- Verojärjestelmän kokonaisuus & sen osien yhteensovittaminen – edellisestä verotyöryhmästä melko pitkä aika

Lähteet

- Akcigit, U., Grigsby, J., Nicholas, T., Stantcheva, S. (2022). Taxation and Innovation in the Twentieth Century. *Quarterly Journal of Economics*, 137(1), 329–385.
- Akcigit, U., Pearce, J. & Prato, M. (2024). Tapping into Talent: Coupling Education and Innovation Policies for Economic Growth. *Review of Economic Studies*, forthcoming.
- Akcigit, U., Baslandze, S. & Stantcheva, S. (2016). Taxation and the international mobility of inventors. *American Economic Review* 106(10), 2930–81.
- Alstadsæter, A., Jacob, M. ja Michaely, R. (2017). Do dividend taxes affect corporate investment? *Journal of Public Economics* 151, 74–83.
- Arnold, J., Brys, B., Heady, C., Johannson, A., Schwellnus, C., Vartia, L. (2011). Tax policy for economic recovery and growth. *Economic Journal*, 121: F59–80
- Bach, L., Bozio, A., Guillouzouic, A., Leroy, C. & Malgouyres, C. (2024). Follow the money! Why dividends overreact to flat-tax reforms. Working Paper. ffhalshs-02415470v2f
- Bell, A., Chetty, R., Jaravel, X., Petkova, N. & Van Reenen, J. (2019). Do Tax Cuts Produce more Einsteins? The Impacts of Financial Incentives Versus Exposure to Innovation on the Supply of Inventors. *Journal of the European Economic Association* 17, 651-677.

Lähteet

Benzarti, Y., Carloni, D., Harju, J. & Kosonen, T. (2020). What Goes Up May Not Come Down: Asymmetric Incidence of Value-Added Taxes. *Journal of Political Economy*, vol. 128, no. 12.

Benzarti, Y. & Harju, J. (2021). Can Payroll Tax Cuts Help Firms During Recessions? *Journal of Public Economics*, 200.

Chetty, R. (2012). Bounds on elasticities with optimization frictions: A synthesis of micro and macro evidence on labour supply. *Econometrica*, 80: 969–1018.

Chodorow-Reich, G., Zidar, O. & Zwick, E. (2024). Lessons from the Biggest Business Tax Cut in US History. *Journal of Economic Perspectives*, 38(3), 61-88.

Eerola, E. & Ropponen, O. (2015). Mihin perintöveroa tarvitaan? VATT Policy Brief 1-2015.

Einiö, E., Laukkanen, M. & Viertola, M. (2024). Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä. VATT.

Einiö, E. ja Nivala, A. (2023). Yritysverotukien käyttöaste, kohdentuminen ja vaikuttavuus, teoksessa Einiö, E., Kari, S., Nivala, A., ja Aima, K. (toim.) Yritysverotukien käsite, luokittelu ja vaikuttavuus. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, 62-106.

Fuest, C. & Neumeier, F. (2023). Corporate Taxation. *Annual Review of Economics*, 15, 425–50.

Lähteet

Gechert, S. ja Heimberger, P. (2022). Do corporate tax cuts boost economic growth? *European Economic Review*, Volume 147.

Grönberg, S. (2015). Tekevätkö yritykset korotettuja poistoja? *VATT Muistiot* 48.

Hall B. (2020). Tax policy for innovation. NBER Working Paper 25773.

Harju, J. Koivisto, A. ja Matikka, T. (2022). The effects of corporate taxes on small firms. *Journal of Public Economics* 212, pp. 104-704.

Harju, J., Kosonen, T., Kotakorpi, K., Kyyrä, T. & Ravaska T. (2023) Julkisen talouden sopeuttamisen keinoista. *FIT-kirjoitussarja* 5/2023.

Harju, J. ja Matikka, T. (2016). The Elasticity of Taxable Income and Income-Shifting Between Tax Bases: What Is "Real" and What Is Not? *International Tax and Public Finance*, 23(4): 640—669.

Jäntti, M., Pirttilä, J., Selin, H. (2015). Estimating labour supply elasticities based on cross-country micro data: A bridge between micro and macro estimates? *Journal of Public Economics*, 127: 87–99.

Kalin, S., Kari, S., Kauppinen, I., Määttä, N., Ropponen, O., & Valkonen, T. (2019). Verotuksen muutospaineet ja tulevaisuus. *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja* 2019:35.

Kalin, S., Kauppinen, I., Kotakorpi, K. & Pirttilä, J. (2022). Migration and tax policy: Evidence from Finnish full population data. *FIT working paper* no. 1

Lähteet

Kari, S., Karikallio, H. ja Pirttilä, J. (2008). Anticipating Tax Changes: Evidence from the Finnish Corporate Income Tax Reform of 2005. *Fiscal Studies*, vol. 29, issue 2, 167-196.

Kari, S. ja Viertola, M. (2024). Global Minimum Tax and Tax Incentives. VATT Muistio 72.

Kleven, H. J. (2014). How can Scandinavians tax so much? *Journal of Economic Perspectives*, 28(4), 77-98.

Kleven, H. J., Kreiner, C. T., Larsen, K. & Sogaard, J. E. (2024). Micro vs Macro Labor Supply Elasticities: The Role of Dynamic Returns to Effort. NBER Working Paper 31549.

Kleven, H. J., Landais, C., Saez, E. & Schultz, E. (2013). Migration and Wage Effects of Taxing Top Earners: Evidence from the Foreigners Tax Scheme in Denmark. *Quarterly Journal of Economics* 129(1), 333-378.

Koivisto, A. (2024). Tax planning and investment responses to dividend taxation. *International Tax and Public Finance*.

Kuusi, T., Pajarinen, M., Rouvinen, P. & Valkonen, T. (2016). Arvio t&k-verokannusteen vaikutuksista yritysten toimintaan Suomessa. ETLA Raportit no. 51.

Matikka, T., Harju, J. & Kosonen, T. (2016). Tuloverotuksen vaikutus työn tarjontaan. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 5/2016.

Lähteet

OECD (2021). Inheritance taxation in OECD countries. OECD Tax Policy Studies.

Pekkala Kerr, S., Pekkarinen, T., Sarvimäki, M., Uusitalo, R. (2020) Post-secondary education and information on labor market prospects: A randomized field experiment. *Labour Economics*, 66.

Takalo, T. (2021). Innovaatiopolitiikkaa tuottavuuskasvun edistämiseksi. Akava Works.

Talouspolitiikan arviointineuvoston raportti 2014

Talouspolitiikan arviointineuvoston raportti 2015.

Talouspolitiikan arviointineuvoston raportti 2017.

Xing, J. (2012): Tax structure and growth: how robust is the empirical evidence? *Economics Letters*, 117: 379–382.

Yagan, D. (2015). Capital tax reform and the real economy: The effects of the 2003 dividend tax cut. *American Economic Review* 105 (12), 3531–3563.

FiT

VEROTUTKIMUKSEN
HUIPPUYKSIKKÖ

